

DIRECTIONS FOR IMPLEMENTING EDUCATION METHODS FOR CHILDREN'S RIGHTS AND VULNERABILITIES PRESENT IN THEIR DEVELOPMENT
DIRECȚII DE IMPLEMENTARE A METODELOR DE EDUCATIE PENTRU DREPTURILE COPILULUI SI VULNERABILITATILE PREZENTE ÎN DEZVOLTAREA ACESTORA

Andreea Cristina PLEȘEA,
doctorand în Psihologie educațională și Psihologia dezvoltării,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

CZU: 37.017.4

Summary: This article presents the essential role of the school institution and the family regarding the education of the rights of the child, the vulnerabilities in his life, as well as the presentation of the means of education of the promotion of rights.

The rights of the child refer to the social and legal role of the child in society, being signaled the importance of participating and supporting the expression of opinion in decision making in society from an early age.

Rezumat: Acest articol prezintă rolul esențial al instituției școlare și al familiei cu privire la educația drepturilor copilului, vulnerabilitățile din viața acestuia, precum și prezentarea mijloacelor de educație a promovării drepturilor.

Drepturile copilului fac referire la rolul social și juridic al copilului în societate, fiind semnalată importanța participării și a susținerii exprimării opiniei în luarea deciziilor în societate încă de la o vârstă fragedă.

Key words: children's rights, development environment, extracurricular activities, personal development

Cuvinte-cheie: drepturile copilului, mediul de dezvoltare, activități extrașcolare, dezvoltarea personală

În România în anul 1989 a fost semnată Convenția privind drepturile copilului de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, care ulterior a fost rectificată și de alte țări intrând în vigoare în anul 1990. Documentul definește drepturile și principiile de protecție a libertății și dezvoltării în condiții benefice a copilului.

Organizația Națiunilor Unite, a deținut un rol decisiv cu privire la recunoașterea și conștientizarea competenței copiilor în societate reliefând faptul că includerea acestora în luarea deciziilor trebuie să se realizeze încă de la o vârstă fragedă [4]

Convenția privind drepturile copilului susține importanța implicării copiilor în interacțiunile dintre membrii familiei sau comunității și a respectării libertății acestora de gândire, contribuind astfel la sentimentul de a fi apreciat și valorizat. Respectarea drepturilor în copilărie presupune egalitatea dintre oameni, însă cu toate acestea în era contemporană este subevaluată capacitatea acestora de a lua decizii și de exprimare a opiniilor. Din nefericire numeroși adulți consideră copiii ca pe niște ființe care nu au un cuvânt relevant de spus, astfel, din păcate acest aspect poate avea un impact negativ în viața copiilor și tinerilor asupra pregătirii acestora de a înfrunta rigurozitățile întâmpinate în viață, deoarece prin acțiunile părinților și profesorilor de a împiedica participarea la luarea deciziilor, privează devenirea acestora a unor adulți responsabili și independenți. Specialiștii subliniază importanța observării directe a comportamentelor copilului și găsirea de metode eficiente și corespunzătoare specifice vârstei de implicare a acestora în actul de decizie.

Drepturile copilului protejează libertatea și dezvoltarea acestora în condiții favorabile, oferindu-le posibilitatea de a-și realiza propriile aspirații și de a fi protejați de amenințările din societate.

Copilăria prin natura sa reprezintă o perioadă vulnerabilă în care este imperios necesar sprijinul oferit de mediul familial, social și școlar în care acesta se dezvoltă. Familia are un rol important asupra securității emoționale, a promovării unui model sănătos și a transmiterii

informațiilor privind drepturile acestora. Printre potențialii factori care contribuie la vulnerabilitatea copiilor se numără: violența domestică, relațiile familiale conflictuale, migrarea părinților peste hotare, lipsa înscrierii copiilor la școală, familiile monoparentale sau cele cu mulți copii, probleme de sănătate, consumul de alcool sau droguri.

UNICEF a semnalat un aport îngrijorător al lipsei părinților din viața copilului care generează depresie, dezinteres față de școală și automat o lipsă de informare cu privire la drepturile acestuia.

De asemenea în familiile în care situația financiară este precară este deseori întâlnită exploatarea prin muncă a copiilor, fapt ce determină în rândul acestora abandon școlar, scăderea posibilităților de dezvoltare, de informare și comunicare a dorințelor într-un mod constructiv și eficient.

Conform mai multor cercetări, numeroși copii care locuiesc în mediul rural sunt nevoiți să ajute familia în gospodărie, aceștia susțin că au lipsit de la școală din cauza faptului că au trebuit să se ocupe de îngrijirea animalelor sau de alte treburi din gospodărie.

În ceea ce privește impactul mediului școlar asupra drepturilor acestora a fost evidențiat faptul că dreptul cel mai des încălcat al copilului este dreptul la opinie potrivit unui studiu realizat privind participarea elevilor la luarea deciziilor în școală prin intermediul consiliilor elevilor [2]

S-a constatat faptul că vulnerabilitățile copiilor, precum situația financiară, rezultatele școlare, comportamentul defectuos, religia sau lipsa părinților, prezintă un impediment în posibilitatea de participare a acestora la luarea deciziilor și de exprimare a opiniilor. Practic această gândire este generată de anumite pattern-uri de gândire transmise de către adulți.

Tot în cadrul aceluiași studiu este semnalat faptul că de obicei în școală nu sunt abordate subiectele legate de modul în care se simt copiii, de discriminare, de conflictele cu ceilalți copii sau cu profesorii și de modul în care aceste subiecte pot fi rezolvate astfel încât copiii să fie susținuți în exprimarea liberă a opiniei și a diminuării temerilor legate de reacțiile profesorilor față de nemulțumire lor. Astfel se constată că în sistemul educațional se pune accent în special pe performanța școlară, pe comportamentul copilului și nu pe motivul din spatele acestor comportamente sau a implicării copiilor în găsirea soluțiilor pentru aceste situații. Menținerea unui contact permanent dintre cadrele didactice și elevi, în care este îmbrățișată exprimarea liberă a opiniei, ar putea duce la reducerea conflictelor, a dezvoltării competențelor, a comunicării și învățarea dreptului la opinie.

Printre categoriile discriminate și vulnerabile se numără și persoanele infectate cu HIV/SIDA, cele cu dizabilități fizice sau psihice, orfanii și persoanele cu dependențe de droguri.

De asemenea, un studiu realizat în 2013 de Salvați Copiii a arătat faptul că 7% dintre copii au relatat că au fost abuzați, iar 33% jigniți, cu o prevalență în mediul rural și în rândul băieților. [1]

Lipsa de informare cu privire la gestionarea situațiilor de abuz pot afecta siguranța copiilor.

Fiecare copil are dreptul de a fi protejat împotriva violenței, abuzurilor sau pedepselor dure, deoarece educarea cu severitate, antecedentele de maltratare au un impact semnificativ asupra dezvoltării armonioase a copilului.

Conform aceluiași studiu realizat de Salvați Copiii cu privire la cunoașterea, importanța și respectarea drepturilor copilului în România realizat în perioada noiembrie 2012- februarie 2013, au fost evidențiate următoarele date: 39% dintre respondenți au afirmat că în cazul unui abuz sexual nu ar ști cine să se adreseze, iar 30% au declarat că în cazul unui abuz fizic nu ar ști ce au de făcut. [1]

De asemenea, 77 % dintre copii au afirmat că în școala în care învață există sistem de consiliere școlară, însă 74% dintre aceștia nu au apelat niciodată la consiliere. Astfel este remarcată nevoia de promovare și susținere de către cadrele didactice și de către părinți a accesării serviciilor de consiliere școlară datorită necesității de dezvoltare personală - autocunoaștere, exprimarea trăirilor, emoțiilor și a identificării metodelor de gestionare a problemelor. Este demonstrat faptul că emoțiile au un rol important în stabilirea deciziilor din viață. Cu ajutorul acestora reușim să percepem lumea înconjurătoare și să descoperim propriile nevoi. De asemenea acestea reprezintă un rol important în stabilirea relațiilor, a limitelor, în luarea deciziilor, asigurând succesul în tot ceea ce facem. "Când coeficientul nostru emoțional e ridicat, reușim să trăim intens ceea ce ni se întâmplă și să ne cunoaștem cu adevărat." [3, p. 12]

Atitudinea de recunoaștere a rolului copilului în societate reprezintă un factor esențial pentru dezvoltarea individuală a acestuia, contribuind la sentimentul de apreciere, respect, solidaritate. Conceptul de dezvoltare umană constă în totalitatea schimbărilor survenite de-a lungul existenței unei persoane. O serie de nevoi precum egalitatea, libertatea, stau la baza condiției umane de a se dezvolta și progresa social. Activitățile de dezvoltare îi ajută să înțeleagă rolul fiecăruia în societate, faptul că fiecare copil are propria personalitate, propriul bagaj emoțional și că fiecare copil este unic prin însuși numele pe care îl poartă, prin aspectul fizic, prin valori, interese sau religie.

Numeroase cercetări reliefează importanța activităților extracuriculare în dezvoltarea gândirii independente și critice, a capacității de sinteză a problemelor, precum și în susținerea implicării copiilor în contextul deciziilor privind drepturile persoanei.

Astfel de activități oferă un cadru social în care copilul nu este limitat de reguli, în care este îmbrățișată creativitatea, dreptul la opinie, ceea ce susține o dezvoltare echilibrată pentru viitorii adulți asupra comunicării, a împărtășirii intereselor și dorințelor sau a exprimării libere a gândirii într-un mod în care să îi respecte și pe ceilalți.

Totodată rolul acestor activități este de a pune în practică cunoștințele dobândite în cadrul curriculum-ului formal, de a oferi posibilitatea de exprimare, de dezvoltare a lucrului în echipă, de îmbogățire a orizontului de cunoștințe precum și să "asigure experiențe care să susțină dezvoltarea în ansamblu a elevilor" (Holland și Andre, 1987).

Școala reprezintă fără echivoc un potențial mijloc de promovare a drepturilor copilului. Perspectiva în care predarea și învățarea este interactivă, unde copiii sunt încurajați să participe cu idei și să ia parte la procesul învățării poate avea efecte benefice asupra dezvoltării conceptului de sine, a motivației, a comunicării și a stimei de sine.

Este necesar ca profesorii să se implice activ în transmiterea în cadrul orelor a informațiilor cu privire la drepturile copilului. Acestea nu pot fi promovate într-un mediu în care aceste drepturi nu sunt susținute sau venerate.

De asemenea la fel de importantă este și pregătirea profesorilor privind modul de transmitere și susținere a acestor drepturi. Profesorul este persoana care deține un rol însemnat în demersurile de integrare a copilului în sfera dezvoltării și educării privind drepturile acestora, deoarece creativitatea didactică și strategiile de implicare în diverse activități de grup, au rolul de a măări orizontul de deprinderi privind dezvoltarea comunicării și de susținere a propriilor valori a copilului.

Modalitatea de dezvoltare a sentimentului de apartenență la grup, a dezvoltării responsabilității individuale, înțelegerea drepturilor rezultă din pregătirea, dezvoltarea personală și de abilitățile sociale ale profesorului.

Activitățile organizate în cadrul școlii bazate pe colaborarea și comunicarea dintre elevi și profesori au scopul de a înțelege că școala le oferă sprijin în dreptul de a studia și de a se dezvolta. Prin intermediul acestor activități este lansat prilejul ca elevii să pună întrebări, să-și exprime opinia, să identifice direcții de înțelegere și soluționare a problemelor întâmpinate. Este imperios necesar ca fiecare copil să înțeleagă care îi sunt drepturile, dar și îndatoririle, astfel încât acesta va înțelege importanța respectului de sine și față de ceilalți, încrederea, egalitatea.

Scopul educației pentru drepturile copilului este pe de o parte acela de a fi informat, iar pe de altă parte de a crește gradul de conștientizare. Proiectele și exercițiile din cadrul orelor de curs pot ghida copiii către conștientizarea drepturilor pe care le au, însă este necesar ca aceste aspecte să fie cunoscute de către toți copiii, profesori sau părinți. Din păcate în România, din cauza ratei ridicate de abandon școlar, în special în mediul rural, poate avea un impact asupra gradului de cunoaștere a drepturilor, din cauza analfabetismului sau a lipsei de acces la informații sau educație.

Astfel, în cazul acestor situații este benefică organizarea spectacolelor, a întâlnirilor culturale, promovate cu ajutorul mass-mediei, a ONG-urilor, precum și a diverselor instituții care pot avea un impact pozitiv asupra copiilor care nu au oportunitatea de a participa la dobândirea cunoștințelor, informațiilor privind drepturile acestora în cadrul instituțiilor școlare.

Concluzii

Modelul socio-emoțional și cognitiv pe care îl transmit părinții și profesorii oferă oportunități de dezvoltare pozitivă a copilului. Prin urmare, este necesar să se pună accent pe implementarea programelor educaționale cu rolul de informare a drepturilor, pe dezvoltarea capacităților cognitive, sociale și emoționale, astfel încât să asigure o bună capacitate a copiilor de a sintetiza informația și de a dobândi capacitatea de exprimare. De asemenea, includerea tuturor copiilor în actul educațional poate determina efecte benefice în dezvoltarea acestora.

Referințe bibliografice:

1. Cunoașterea, importanța și respectarea drepturilor copilului în România - opiniile elevilor - Studiu sociologic la nivel național
2. Disponibil: <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/ae/aed3098a-a148-4cff-acae-7ca8b1517c30.pdf>
3. Dreptul la opinie- Studiu privind participarea elevilor la luarea deciziilor în școală prin intermediul consiliilor elevilor.
4. Disponibil: https://monitor.drepturilecopilului.md/files/Raportul_CIDDC.pdf
5. Segal Jeanne- Dezvoltarea inteligenței emoționale, București, Editura Teora, 1999, 186 p., ISBN 973-20-0228-x;
6. United Nations Committee on the Rights of the Child. (2005). Disponibil: www.refworld.org/docid/460bc5a62.html